

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 21.4.2009
KOM(2009) 174 endelig

**RAPPORT FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET OG
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG**

**om anvendelsen af Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 om retternes kompetence og om
anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område**

RAPPORT FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET OG DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

om anvendelsen af Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område

1. INDLEDNING

1.1. Baggrund

Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område ("Bruxelles I")¹, i det følgende benævnt "forordningen", er grundlaget for EU's retlige samarbejde på det civil- og handelsretlige område. Den fastlægger ensartede regler for løsning af kompetencekonflikter og fremmer den frie bevægelighed for retsafgørelser, retsforlig og officielt bekræftede dokumenter i Den Europæiske Union. Forordningen trådte i stedet for Bruxelleskonventionen af 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, som ændret ved flere konventioner om nye medlemsstaters tiltrædelse af denne konvention, i det følgende benævnt "Bruxelles-konventionen"².

Det Europæiske Fællesskab og Danmark har indgået en aftale om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område, som sikrer anvendelsen af forordningens bestemmelser i Danmark fra den 1. juli 2007³. Luganokonventionen af 1988 om samme emne er bindende for medlemsstaterne, herunder for Danmark på den ene side og for Island, Norge og Schweiz på den anden⁴. Sidstnævnte konvention vil inden for nær fremtid blive erstattet af en konvention, der indgås mellem Fællesskabet, Danmark og de nævnte stater⁵.

1.2. Denne rapport

Denne rapport er blevet udarbejdet i henhold til forordningens artikel 73, og det er sket på grundlag af en generel undersøgelse af forordningens anvendelse i praksis⁶, som Kommissionen har ladet foretage. Desuden har Kommissionen fået foretaget en undersøgelse af de nugældende nationale kompetenceregler, som finder anvendelse, når sagsøgte ikke har bopæl i en medlemsstat ("subsidiær kompetence")⁷. Kommissionen har endvidere fået foretaget en undersøgelse⁸ med henblik på en evaluering af virkningerne af Kommissionens

¹ EFT L 12 af 16.1.2001, s. 1.

² EFT C 27 af 26.1.1998, s. 1.

³ EUT L 299 af 16.11.2005, s. 62.

⁴ EFT L 319 af 25.11.1988.

⁵ EUT L 339 af 21.12.2007, s. 1.

⁶ Undersøgelsen, i det følgende benævnt "den generelle undersøgelse", blev foretaget af Prof. Dr. B. Hess, Prof. Dr. T. Pfeiffer og Prof. Dr. P. Schlosser. Den kan findes på følgende websted:
http://ec.europa.eu/justice_home/doc_centre/civil/studies/doc_civil_studies_en.htm

⁷ Undersøgelsen blev foretaget af Prof. A. Nuyts. Den kan findes på følgende websted:
http://ec.europa.eu/justice_home/doc_centre/civil/studies/doc_civil_studies_en.htm

⁸ Undersøgelsen blev foretaget af GHK Consulting. Den kan findes på følgende websted:
http://ec.europa.eu/dgs/justice_home/evaluation/dg_coordination_evaluation_annexe_en.htm

eventuelle ratifikation af Haagerkonventionen om værnetingsaftaler⁹. I nærværende rapport er der også taget hensyn til en undersøgelse af fuldbyrdelsen af retsafgørelser i EU, som Kommissionen lod foretage i 2004¹⁰. Endelig indhentede det europæiske retlige netværk på det civil- og handelsretlige område i løbet af 2005 oplysninger om forordningens anvendelse i praksis ved hjælp af et af Kommissionen udarbejdet spørgeskema.

Formålet med denne rapport er at give Europa-Parlamentet, Rådet og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg en vurdering af, hvordan forordningen anvendes. Den ledsages af en grøn bog, som indeholder visse forslag til, hvordan der kan opnås en forbedring med hensyn til de problemer, der nævnes i rapporten. Begge disse dokumenter er tænkt som et oplæg til en offentlig høring om, hvordan forordningen fungerer.

2. FORORDNINGENS ANVENDELSE GENERELT

2.1. Statistiske data om anvendelsen af forordningen

I de fleste medlemsstater foregår der ingen systematisk indsamling af statistiske data om anvendelsen af forordningen. Det har dog været muligt at samle nogle data fra centrale databaser i justitsministerierne i nogle medlemsstater, gennem direkte kontakt med medlemsstaternes domstole og interviews med andre berørte parter, fra kommercielle og akademiske databaser og fra offentliggørelser i juridisk litteratur.

Der må skelnes mellem kompetencereglerne på den ene side og reglerne om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på den anden. Generelt anvendes forordningen mest i de økonomiske centre og grænseområderne. Kompetencereglerne finder generelt anvendelse i et forholdsvist lille antal sager, der varierer fra mindre end 1 % af alle civilretlige sager til 16 % i grænseområder¹¹. Reglerne om anerkendelse og fuldbyrdelse anvendes oftere, men det har ikke været muligt at opnå fuldstændige oplysninger om det antal afgørelser, domstolene har truffet om, at en retsafgørelse erklæres for eksigibel. Antallet varierer og kan være meget lavt (f.eks. 10 afgørelser i 2004 i Portugal), højere (f.eks. 420 afgørelser i 2004 i Luxembourg) eller højt, igen i grænseområder (f.eks. 301 afgørelser i Landgericht Traunstein i Tyskland, som ligger tæt ved den østrigske grænse).

2.2. Generel evaluering af forordningen

Generelt anses forordningen for at være et meget vellykket instrument, som har lettet de grænseoverskridende retssager gennem en ordning med et effektivt samarbejde mellem domstolene på grundlag af omfattende kompetenceregler, koordinering af parallelle retssager og fri bevægelighed for retsafgørelser. Den samarbejdsordning for domstolene, der er fastlagt i forordningen, er med held blevet tilpasset de skiftende institutionelle rammer (fra et samarbejde mellem regeringer til et instrument for europæisk integration) og til de nye udfordringer, som det moderne forretningsliv indebærer. Retsvæsenets aktører værdsætter derfor i høj grad forordningen.

⁹ Se Kommissionens forslag om undertegnelse af konventionen: KOM(2008) 538 og SEK(2008) 2389 af 5.9.2008.

¹⁰ Undersøgelse om forbedring af fuldbyrdelsen af retsafgørelser i Den Europæiske Union: adgangen til oplysninger om skyldneres aktiver, udlæg i bankindeståender, foreløbig fuldbyrdelse og sikrende retsmidler. Undersøgelsen blev foretaget af Prof. dr. B. Hess og kan findes på følgende websted: http://ec.europa.eu/civiljustice/publications/docs/enforcement_judicial_decisions_180204_en.pdf

¹¹ Statistikker baseret på indsamlede data, der hovedsageligt vedrører årene fra 2003 til 2005.

Denne generelle tilfredshed med forordningen udelukker dog ikke, at ordningen kan forbedres.

3. SPECIFIK EVALUERING AF VISSE PUNKTER I FORORDNINGEN

3.1. Afskaffelsen af eksekvaturproceduren

Ifølge det politiske mandat fra Det Europæiske Råd i Tammerfors (1999) og Haagprogrammerne (2004)¹² skulle det vigtigste mål med revisionen af forordningen være at afskaffe eksekvaturproceduren i alle sager, der er omfattet af forordningen.

For så vidt angår den nuværende eksekvaturprocedure, viser den generelle undersøgelse, at førsteinstansbehandlingen ved retterne i medlemsstaterne gennemsnitligt tager mellem syv dage og fire måneder, når anmodningen er fuldstændig. Hvis anmodningen derimod er behæftet med mangler, varer behandlingen længere. Anmodningerne er ofte ufuldstændige, så retten beder om yderligere oplysninger, navnlig oversættelser. De fleste anmodninger om en afgørelse om, at en retsafgørelse erklæres for eksigibel, efterkommes (mellem 90 % og 100 %). Det er kun mellem 1 og 5 % af sådanne afgørelser, der appelleres. Behandlingen af appelsagerne kan tage mellem en måned og tre år, afhængigt af de forskellige retstraditioner i medlemsstaterne og domstolenes arbejdsbyrde.

I de tilfælde, hvor der fremsættes indsigelser mod en afgørelse om, at en retsafgørelse er eksigibel, er den oftest påberåbte begrundelse for afslag på anerkendelse og fuldbyrdelse, at der har været mangler ved forkyndelsen, jf. artikel 34, nr. 2. Den generelle undersøgelse viser imidlertid, at der nu kun sjældent gives medhold i sådanne indsigelser¹³. Med hensyn til de grundlæggende retsprincipper viser undersøgelsen, at en krænkelse heraf ofte påberåbes, men at der sjældent gives medhold heri. Hvis der gives medhold, sker dette som oftest i exceptionelle tilfælde for at sikre sagsøgtes processuelle rettigheder¹⁴. På det civil- og handelsretlige område vil det yderst sjældent forekomme, at en ret vil lade undtagelsen vedrørende grundlæggende retsprincipper finde anvendelse på en materiel afgørelse, som en udenlandsk ret har truffet. De øvrige afvisningsgrunde påberåbes yderst sjældent. Uforenelighed mellem retsafgørelser undgås i vid udstrækning, i det mindste på EU-plan, gennem anvendelsen af forordningens regler om litispændens og indbyrdes sammenhængende krav. Med hensyn til prøvelsen af visse kompetenceregler bør det overvejes, om dette stadig harmonerer med forbuddet mod at efterprøve den udenlandske rets kompetence; desuden er reglens praktiske betydning begrænset, da retten under alle omstændigheder er bundet af de faktiske omstændigheder, den udenlandske ret har lagt til grund.

3.2. Forordningens anvendelse i det internationale retssystem

Som efterfølger for Bruxelleskonventionen tager forordningen ved retssager udgangspunkt i sagsøgte. Som følge heraf finder de fleste af forordningens kompetenceregler kun anvendelse, når sagsøgte har bopæl i en medlemsstat. Hvis sagsøgte ikke har bopæl i en medlemsstat, henviser forordningen til den nationale lovgivning ("subsidiær kompetence"), undtagen i

¹² Rådets konklusioner er blevet gennemført ved programmet for gensidig anerkendelse af retsafgørelser på det civilretlige område (EFT C 12 af 15.1.2001) og handlingsplanen til gennemførelse af Haagprogrammet - KOM(2006) 331.

¹³ Det er navnlig et resultat af, at kravet om korrekt forkyndelse er udgået i forordningen, og mulighederne for misbrug fra sagsøgtes side dermed er blevet reduceret.

¹⁴ Se f.eks. sag C-7/98 (*Krombach*).

situationer hvor en medlemsstat har enekompetence i henhold til forordningens artikel 22 eller 23, eller hvor der er tale om bestemte former for tvister vedrørende specifikke emner (f.eks. EF-varemærker)¹⁵.

Forordningens anvendelse i det internationale retssystem har givet anledning til en række præjudicielle spørgsmål, som er blevet forelagt EF-Domstolen. I sag 412/98 (*Josi*) præciserede Domstolen, at kompetencereglerne i forordningen (tidligere konventionen) finder anvendelse i sager mellem en sagsøgt, der har bopæl i en medlemsstat, og en sagsøger, der har bopæl i et tredjeland. Det betyder, at en sagsøgt, der har bopæl i en medlemsstat, i sager med parter, der har bopæl i tredjelande, kan forlade sig på den beskyttelse, som forordningen giver. I sag C-281/02 (*Owusu*) fastslog Domstolen, at forordningens regler, specielt den grundlæggende regel om, at kompetencen ligger hos retten det sted, hvor sagsøgte har bopæl, er af præceptiv karakter, og at deres anvendelse ikke kan fraviges på grundlag af nationale bestemmelser. Det gælder ikke blot i forholdet til andre medlemsstater, men også hvor en sag har forbindelse med et tredjeland og ikke har andre tilknytningsmomenter til andre medlemsstater. Endelig har Domstolen behandlet forordningens anvendelse med hensyn til tredjelande i sin udtalelse 1/03. I denne udtalelse fastslår Domstolen navnlig, at forordningens kompetenceregler finder anvendelse, når sagsøgte har bopæl i en medlemsstat i sager, hvor tilknytningskriterierne for enekompetence i henhold til forordningens artikel 22 og 23 befinder sig i et tredjeland (ingen såkaldt "refleksvirkning").

Mangelen på harmoniserede regler om subsidiær kompetence medfører, at retsbeskyttelsen ikke er ens for alle EU-borgere. Undersøgelsen vedrørende residualkompetence viser, at det navnlig er tilfældet i situationer, hvor en part ikke ville få en retfærdig rettergang eller en passende beskyttelse ved domstolene i et tredjeland. Undersøgelsen viser også, at mangelen på fælles regler om kompetence i forbindelse med sagsøgte fra tredjelande kan hindre anvendelsen af præceptive fællesskabsbestemmelser, f.eks. om forbrugerbeskyttelse (eksempelvis time share), handelsagenter, databeskyttelse eller produktansvar. I medlemsstater, hvor der ikke findes nogen yderligere retsbeskyttelse, kan forbrugere ikke anlægge sager mod parter fra tredjelande. Det samme gælder f.eks. for ansatte, handelsagenter, ofre for krænkelse af konkurrencelovgivningen, personer der ønsker at gøre et produktansvar gældende, og enkeltpersoner der påberåber sig rettigheder, som følger af EU's bestemmelser om databeskyttelse. På alle disse områder, hvor der findes præceptive EU-bestemmelser, kan sagsøgere fra Fællesskabet miste den retsbeskyttelse, de har ifølge EU-reglerne.

Desuden kan mangelen på fælles regler om de virkninger, som en retsafgørelse truffet i et tredjeland har i Fællesskabet, i visse medlemsstater føre til situationer, hvor retsafgørelser truffet i tredjelande anerkendes og fuldbyrdes, selv hvor sådanne retsafgørelser er i strid med præceptive EU-bestemmelser, eller hvor det ifølge EU-retten er medlemsstaternes domstole, der har enekompetence.

Endelig viser undersøgelsen vedrørende residualkompetence, at mangelen på harmoniserede regler om, i hvilke tilfælde medlemsstaternes retter kan give afkald på deres kompetence ifølge forordningen til fordel for retter i tredjelande, skaber ret stor forvirring og usikkerhed.

¹⁵ Forordning (EF) nr. 40/94 om EF-varemærker (EFT L 11 af 14.1.1994, s. 1).

3.3. Værnetingsaftaler

Den lovgivning der finder anvendelse på værnetingsaftaler. Selv om forordningens artikel 23 som fortolket af EF-Domstolen indeholder omfattende bestemmelser om betingelserne for, at værnetingsaftaler er gyldige, hersker der stadig usikkerhed med hensyn til, om disse bestemmelser er udtømmende. Undersøgelsen viser, at afgørelser om aftalens gyldighed i visse tilfælde, der ikke vedrører de ens betingelser, der er fastlagt i forordningen, på et residuelt grundlag træffes efter den nationale lovgivning, som kan være baseret på enten *lex fori* eller *lex causae*. Det har den uheldige følge, at en værnetingsaftale kan anses for gyldig i en medlemsstat og anses for ugyldig i en anden.

Værnetingsaftaler og litispændens. Der er givet udtryk for betænkeligheder med hensyn til, at forordningen ikke i tilstrækkelig grad beskytter eksklusive værnetingsaftaler. Disse betænkeligheder er begrundet i muligheden for, at en part i en sådan aftale anlægger sag i en anden medlemsstat end den, der følger af aftalen, og derved blokerer en sag ved det aftalte værneting, for så vidt denne anlægges efter førstnævnte sag. I sag C-116/02 (*Gasser*) bekræftede EF-Domstolen, at forordningens regel om litispændens kræver, at den ret, ved hvilken der sidst er anlagt sag, skal udsætte sagen, indtil den første ret har erklæret sig kompetent eller inkompetent. I sag C-159/02 (*Turner*) bekræftede Domstolen desuden, at processuelle retsmidler, som findes i nationale lovgivninger, og som kan øge virkningerne af værnetingsaftaler (såsom forbud mod at anlægge søgsmål) er uforenelige med forordningen, hvis de forhindrer retter i andre medlemsstater i at tage stilling til deres kompetence i henhold til forordningen.

Heraf resulterende parallelle retssager kan føre til forsinkelser, som igen kan medføre, at det indre marked ikke fungerer tilfredsstillende. I nogle tilfælde kan en part benytte sådanne forsinkelser til faktisk at omgå en gyldig værnetingsaftale og derved skabe en uretmæssig kommerciel fordel for sig selv¹⁶. Parallelle retssager medfører tillige yderligere omkostninger og usikkerhed. Der er også fremkommet oplysninger om, at der i forbindelse med virksomhedslån har været en tendens til, at långiverne anlægger retssager alt for tidligt for derved at sikre, at den i aftalen fastlagte ret bliver kompetent, hvilket kan føre til udløsning af klausuler og krydsklausuler i låneaftalerne med de deraf følgende negative økonomiske virkninger. Sådanne situationer kan under bestemte omstændigheder virke særligt forstyrrende, f.eks. når den første retssag begrænses til et negativt anerkendelsessøgsmål, idet dette fuldstændigt blokerer søgsmål om sagens realitet.

Haagerkonventionen om værnetingsaftaler. Kommissionen har foreslået at undertegne den konvention om værnetingsaftaler, der blev indgået den 30. juni 2005 under Haagerkonferencen om international privatret¹⁷. Konventionen vil finde anvendelse i alle sager, hvor i det mindste en af parterne har bopæl i en kontraherende stat, som ikke er en EU-medlemsstat, medens forordningen finder anvendelse, hvor mindst en af parterne har bopæl i en medlemsstat. Der må derfor sørges for en ensartet anvendelse af konventionens og forordningens regler. Det vigtigste spørgsmål er, om det på trods af den koordinerede kompetencefordeling mellem retterne i medlemsstaterne vil være hensigtsmæssigt fortsat at

¹⁶ Det skal dog bemærkes, at der ikke findes noget statistisk materiale, der viser, om en sådan adfærd hyppigt forekommer.

¹⁷ KOM(2008) 538 af 5.9.2008.

anvende to forskellige retlige ordninger, alt efter om en af parterne har bopæl i et tredjeland¹⁸. Hvad spørgsmålet om parallelle retssager angår, så indeholder konventionen ingen direkte bestemmelse om litispændens; den ved en værnetingsaftale fastlagte ret kan viderebehandle sagen, uanset om der andetsteds anlægges parallelle sager. Enhver anden ret skal suspendere eller afvise søgsmål, undtagen i et begrænset antal undtagelsestilfælde, der er nærmere defineret i konventionen.

3.4. Industriel ejendomsret

Anvendelsen af forordningens regler om industriel ejendomsret giver anledning til problemer, såvel for indehaveren af sådanne rettigheder som for den, der ønsker at anfægte dem. Et første problem er anvendelsen af reglen om litispændens. Tvister om industriel ejendomsret er et af de områder, hvor parter har forsøgt at foregribe den kompetente rets udøvelse af sin kompetence ved at indlede søgsmål ved en anden ret, der som regel, men ikke altid, mangler kompetence, fortrinsvis i en stat, hvor der hengår lang tid, inden retten træffer afgørelse om kompetence- og/eller realitetsspørgsmålet. En sådan taktik ("torpedoer") kan være udtryk for et meget groft misbrug, hvis den første sag tager sigte på at konstatere ansvarsfrihed og dermed effektivt forhindrer, at den anden part kan anlægge sag om sagens realitet ved en kompetent ret. Det kan endog føre til, at der slet ikke kan rejses erstatnings sag: hvis f.eks. en ret, ved hvilken der anlægges sag om en patentkrænkelse, erklærer sig inkompetent, fordi en forudgående sag med påstand om en konstaterende dom er rejst i en anden medlemsstat, kan det forekomme, at det efterfølgende er umuligt at genoptage sagen om patentkrænkelsen, og at den ret, der har afsagt den konstaterende dom, ikke har kompetence til at behandle patentkrænkelsessagen.

Det er ikke blot anerkendelsessøgsmål, der benyttes som torpedoer, men også modkrav med påstand om en industriel ejendomsrets ugyldighed, f.eks. i sager om krænkelse af et patent. I sager om sådanne krænkelse kan sagsøgte effektivt blokere sagen ved til sit forsvar at påstå, at patentet er ugyldigt¹⁹. Da sager vedrørende patenters gyldighed skal behandles ved retterne i den medlemsstat, hvor patentet er blevet registreret, er den ret, der behandler sagen om krænkelsen af patentet, forpligtet til at udsætte sagen, indtil resultatet af sagen vedrørende gyldigheden foreligger. Det kan medføre en betydelig forsinkelse, navnlig når sagsøgte ikke (hurtigt) anlægges sag vedrørende gyldigheden. Hertil kommer, at det ikke i alle medlemsstater er muligt for den part, der er offer for en krænkelse af en industriel ejendomsrettighed, at anlægge et positivt anerkendelsessøgsmål til konstatering af gyldigheden.

En anden vanskelighed i forbindelse med patentkrænkelsessager er, at det ikke er muligt at anlægge en samlet sag mod flere parter, der har krænkelse af et europæisk patent, når disse alle tilhører en koncern og følger en samordnet politik²⁰. Forpligtelsen til at anlægge søgsmål i hver af de berørte lande indebærer store omkostninger for offeret og hindrer en effektiv behandling af sagerne.

¹⁸ En omfattende analyse af de forskellige situationer, der kan opstå i forbindelse med konventionen og forordningen, kan findes i ovennævnte undersøgelse af virkningerne, særlig dens bilag IV (se fodnote 8).

¹⁹ Sag C-315/01 (*GAT*).

²⁰ Sag C-539/03 (*Roche Nederland*).

3.5. Litispendens og indbyrdes sammenhængende krav

Anvendelsen af forordningens regler om litispændens og indbyrdes sammenhængende krav har også i visse andre sager givet anledning til problemer.

Med hensyn til enekompetencen i henhold til forordningens artikel 22 viser undersøgelsen ikke noget umiddelbart praktisk behov for undtagelser fra hovedreglen. Der er imidlertid blevet benyttet torpedoer på andre specifikke områder såsom sager om virksomhedslån og konkurrencesager. Som følge heraf bør det overvejes, om der er behov for en generel forbedring af den nugældende regel om litispændens for derved at undgå misbrug ved hjælp af procesaktiske skridt og for at sikre et velfungerende retsvæsen i Fællesskabet.

Hvad angår reglen om indbyrdes sammenhængende krav, er kravet om, at begge sager skal være anlagt ved domstolene, og henvisningen til national ret, for så vidt angår betingelserne for forening af sager om sammenhængende krav, til hinder for en effektiv forening af sager på fællesskabsplan. Det er i øjeblikket ikke ifølge forordningen muligt at forene sager, specielt sager som flere sagsøgere indleder mod samme sagsøgte, ved retterne i en medlemsstat²¹. Der er ofte behov for en sådan sammenlægning, f.eks. i forbindelse med kollektive forbrugersøgsmål og erstatningssager vedrørende overtrædelse af EF's kartel- og monopolregler²². Der kan også opstå en (midlertidig) negativ kompetencekonflikt, når den ret, der i anden omgang anlægges sag ved, i henhold til artikel 28, stk. 2, erklærer sig inkompetent, og den første ret ikke erklærer sig kompetent med hensyn til det pågældende søgsmål.

En af de store fornyelser i forordningen var indførelsen af en definition af tidspunktet for, hvornår en sag anses for at være anlagt i forbindelse med litispændens og sammenhængende krav. Denne definition synes generelt at have fungeret tilfredsstillende. Der er dog opstået visse usikkerhedsmomenter vedrørende fortolkningen heraf, som det kunne være hensigtsmæssigt at klarlægge, f.eks. vedrørende den myndighed, der er ansvarlig for forkyndelsen, og dato og klokkeslæt for indleveringen til retten eller for modtagelsen hos den myndighed, der er ansvarlig for forkyndelsen.

3.6. Foreløbige retsmidler

De foreløbige retsmidler er stadig et område, hvor forskellene mellem medlemsstaternes processuelle bestemmelser vanskeliggør den frie bevægelighed for sådanne retsmidler.

En første vanskelighed opstår i forbindelse med de sikrende foranstaltninger, der beslutes, uden at sagsøgte indkaldes til at give møde i retten, og som kan fuldbyrdes uden forudgående forkyndelse for sagsøgte. I sag C-125/79 (*Denilauler*) fastslog Domstolen, at sådanne retsmidler uden tilvarsling af den pågældende part ikke er omfattet af forordningens regler om anerkendelse og fuldbyrdelse. Det står imidlertid ikke helt klart, om sådanne retsmidler kan anerkendes og fuldbyrdes i henhold til forordningen, hvis sagsøgte har mulighed for efterfølgende at anfægte foranstaltningen.

En anden vanskelighed opstår i forbindelse med retskendelser, der tager sigte på at fremskaffe oplysninger og beviser. I sag C-104/03 (*St. Paul Dairy*) fastslog Domstolen, at en kendelse om vidneafhøring med henblik på at give den begærende part mulighed for at vurdere det formålstjenlige i at anlægge sag ikke er omfattet af begrebet "foreløbige, herunder sikrende

²¹ Artikel 6, nr. 1, giver i øjeblikket kun mulighed for at forene sager mod flere sagsøgte.

²² Se grønbogen om kollektivt søgsmål for forbrugere - KOM(2008) 794 af 27.11.2008 - og hvidbogen om erstatningssøgsmål ved overtrædelse af EF's kartel- og monopolregler - KOM(2008) 165 af 2.4.2008.

retsmidler". Det står ikke helt klart, i hvilket omfang sådanne kendelser generelt er undtaget fra anvendelsesområdet for forordningens artikel 31. Det er blevet foreslået, at det ville give en bedre retsbeskyttelse, hvis det i forordningen blev fastsat, at kompetencen med hensyn til sådanne foranstaltninger foruden at tilkomme de retter, der har kompetence til at behandle hovedsagen, også tilkommer retterne i den medlemsstat, hvor de ønskede oplysninger eller beviser befinder sig. Det er navnlig vigtigt i sager om intellektuel ejendomsret, hvor beviserne for den påståede overtrædelse skal sikres ved undersøgelseskendelser med henblik på at beslaglægge prøver eller sikre en udførlig beskrivelse af de omtvistede varer²³, samt i søretssager.

Der er desuden opstået vanskeligheder med hensyn til anvendelsen af de betingelser, Domstolen opstillede i sagerne C-391/95 (*Van Uden*) og C-99/96 (*Mietz*) vedrørende foreløbige forholdsregler, der træffes af en ret, der ikke har kompetence til at træffe afgørelse om sagens realitet. Navnlig er det uklart, hvordan "en reel tilknytning mellem retsmidlets genstand og den stedlige kompetence" skal fortolkes. Det er særlig tilfældet, når foranstaltningerne tager sigte på at opnå en foreløbig betaling eller mere generelt ikke vedrører beslaglæggelse af aktiver.

Endelig har kravet om, at der i tilfælde af foreløbige betalinger skal stilles garanti for en tilbagebetaling, givet anledning til fortolkningsproblemer, og det kan medføre store omkostninger, hvis det antages, at en sådan tilbagebetaling kun kan sikres ved, at den, der anmoder om foreløbige betalinger, skal stille en bankgaranti.

3.7. Forholdet mellem forordning og voldgift

Voldgift er ikke omfattet af forordningens anvendelsesområde. Den logiske begrundelse for udelukkelsen er, at anerkendelsen og fuldbyrdelsen af voldgiftsaftaler og –kendelser henhører under New York-konvention af 1958, som alle medlemsstater er parter i. Til trods for denne omfattende undtagelse er forordningen i visse tilfælde blevet fortolket således, at den kan omfatte voldgift og anerkendelse/fuldbyrdelse af voldgiftskendelser. Domme, der bekræfter en voldgiftskendelse, er ofte (men ikke altid) blevet anerkendt og fuldbyrdet i henhold til forordningen. Der kan med hjemmel i artikel 31 godkendes foreløbige retsmidler i tilknytning til en voldgiftssag, såfremt sagsgenstanden i tvisten er omfattet af forordningens anvendelsesområde²⁴.

Undersøgelsen viser, at forholdet mellem forordning og voldgift giver anledning til problemer. Selv om New York-konventionen af 1958 generelt anses for at fungere tilfredsstillende, kan der opstå parallelle voldgifts- og domstolssager, hvis voldgiftsklausulens gyldighed anerkendes af voldgiften, men ikke af domstolen. Nationale processuelle bestemmelser, der tager sigte på at effektivisere voldgiftsaftaler (f.eks. forbud mod at anlægge en retssag), er uforenelige med forordningen, hvis de uretmæssigt griber ind i muligheden for, at en ret i en anden medlemsstat kan tage stilling til, om den er kompetent i henhold til forordningen²⁵. Der findes ingen ensartede regler for, hvilke retter der er kompetente i retssager om forhold, der har tilknytning til eller er af betydning for behandlingen af en

²³ Se i den forbindelse artikel 7 og 9 i direktiv 2004/48/EF.

²⁴ Sag C-391/95 (*Van Uden*).

²⁵ Se sag C-185/07 (*West Tankers*).

voldgiftssag²⁶. Det er usikkert, om en dom, som en ret har afsagt i strid med en voldgiftsklausul, kan anerkendes og fuldbyrdes. Det er også usikkert, om en dom om en voldgiftsklausuls gyldighed eller om tilsidesættelse af en voldgiftskendelse, kan anerkendes og fuldbyrdes, ligesom det er usikkert, om en dom, der bekræfter en voldgiftskendelse, kan anerkendes og fuldbyrdes. Endelig skal det bemærkes, at anerkendelse og fuldbyrdelse af en voldgiftskendelse i henhold til New York-konventionen anses for at være længerevarende og mindre effektiv end anerkendelsen og fuldbyrdelsen af retsafgørelser.

3.8. Andre spørgsmål

Ud over ovennævnte hovedpunkter er følgende punkter blevet nævnt:

3.8.1. Anvendelsesområde

For så vidt anvendelsesområdet angår, er der ikke modtaget oplysninger om væsentlige praktiske problemer bortset fra det ovenfor behandlede problem vedrørende voldgift. Domstolens fortolkende afgørelser er en god rettesnor for, hvordan udtrykket "det civil- og handelsretlige område" skal forstås, og hvilke områder der er undtaget fra forordningens anvendelsesområde. Til trods herfor viser den generelle undersøgelse, at der kan være vanskeligheder med den praktiske anvendelse af artikel 71 vedrørende forholdet mellem forordningen og konventioner om specifikke emner.

3.8.2. Andre spørgsmål vedrørende kompetence

Med hensyn til begrebet "at have bopæl" viser rapporten, at der ikke i praksis opstår problemer, når retterne med hjemmel i forordningens artikel 59, stk. 1, anvender deres nationale fortolkning af dette begreb. Det er imidlertid vanskeligt at afgøre, om en part ifølge udenlandsk lovgivning har bopæl i en anden medlemsstat (artikel 59, stk. 2).

Anvendelsen af visse kompetenceregler kunne forbedres. F.eks. bekræftede Domstolen i sag C-462/06 (*Glaxosmithkline*), at artikel 6, nr. 1, ikke finder anvendelse i sager om individuelle arbejdsaftaler. Desuden viser undersøgelsen, at der kan være behov for en ikke-eksklusiv kompetence på grundlag af det sted, hvor løsøre befinder sig. Med hensyn til enekompetencen vedrørende tinglige rettigheder er der ifølge undersøgelsen et behov for at kunne vælge værneting i aftaler om leje af kontorlokaler og for en vis fleksibilitet i forbindelse med leje af ferieboliger, så det kan undgås, at en tvist skal behandles i en for alle parter fjerntliggende ret. Hvad angår enekompetencen i forbindelse med selskabsretlige forhold, kan der opstå spørgsmål vedrørende enekompetencereglens anvendelsesområde og som følge af mangelen på en fælles definition af begrebet "hjemsted" for selskaber, hvilket kan føre til såvel positive som negative kompetencekonflikter.

Den forskellige anvendelse af artikel 6, nr. 2, og artikel 11, som følger af artikel 65 i sager, der omfatter krav mod tredjemand, giver også anledning til vanskeligheder. Tredjemand såvel som parter, der rejser krav mod tredjemand, behandles forskelligt, alt efter medlemsstaternes nationale processuelle bestemmelser. Desuden er det svært for retterne at vurdere virkningerne af retsafgørelser truffet af en ret i en anden medlemsstat efter en tredjemands inddragelse i en sag.

²⁶ Se sag C-190/89 (*Marc Rich*). Eksempler på sådanne tilknyttede sager er sager om udnævnelse eller udelukkelse af en voldgiftsdommer, fastsættelse af stedet for voldgiftsbehandlingen, forlængelse af tidsfrister eller udpegning af en domstolssagkyndig til sikring af bevismateriale.

I søretssager er der problemer med koordineringen af sager, der tager sigte på oprettelse af en erstatningsfond, og individuelle erstatningssager. Det findes også kunstigt, at der henvises til den lovgivning, der finder anvendelse på transportaftalen, med henblik på at fastslå, om en værnetingsklausul i et konnossement har bindende virkning for en tredjemand, der er indehaver af konnossementet²⁷.

I forbrugersager svarer de typer forbrugerkreditaftaler, der er omfattet af forordningens artikel 15, stk. 1, litra a) og b), ikke længere til udviklingen på forbrugerkreditmarkedet, hvor der er udviklet flere andre former for kreditprodukter som afspejlet i direktiv 2008/48/EF om forbrugerkreditaftaler²⁸.

Endelig opstår der på baggrund af det igangværende arbejde med kollektive søgsmål på fællesskabsplan det spørgsmål, om der bør udarbejdes specifikke kompetenceregler for disse særlige søgsmål.

3.8.3. *Andre spørgsmål vedrørende anerkendelse og fuldbyrdelse*

I sin beslutning af 18. december 2008 henstillede Europa-Parlamentet til Kommissionen at tage initiativer vedrørende den frie bevægelighed for officielt bekræftede dokumenter²⁹. Den generelle undersøgelse viser, at der også er vanskeligheder i forbindelse med den frie bevægelighed for finansielle sanktioner. Endelig viser undersøgelsen, hvordan det på flere forskellige måder vil være muligt at begrænse omkostningerne i forbindelse med fuldbyrdelse.

²⁷ Se sag C-387/98 (*Coreck Maritime*).

²⁸ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF (EUT L 133 af 22.5.2008, s. 66).

²⁹ Se Europa-Parlamentets beslutning af 18. december 2008 med henstillinger til Kommissionen om et europæisk officielt bekræftet dokument, der kan findes på følgende adresse:
<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2008-0636+0+DOC+XML+V0//EN>.